

تفاسیر شیعه در قرن سیزدهم هجری

قرن سیزدهم هجری نه از نظر تعداد و شمارش و نه از نظر موقعیت اجتماعی و سیاسی، بلکه از نظر واقعیت و محتوی یکی از قرون ناموفق و نامیمون از نظر تفسیر و فعالیت‌های علوم قرآنی به شمار می‌آید.

در این قرن ناموفق نیروهای مذهبی و امکانات ارشادی و تبلیغی مردم مسلمان، صرف مبارزات داخلی و دفع اتهامات و احیاناً رفع کشمکشها و منازعات داخلی و خارجی گردیده است بی‌آنکه یک کار مثبت و اساسی و یک تفسیر ماندگار و جاودانی از آن عصر در اختیار داشته باشیم.

درست است که در این قرن ما با انبوه تفاسیر قرآن کریم روبرو هستیم به حدی که تعداد عناوین تفاسیر آن به یک صد عنوان جدید می‌رسد ولی تفسیری که جامع تمام ابعاد روحی و معنوی و نیازهای ضروری و اجتماعی تفسیری باشد، وجود ندارد یا حد اقل آن که ما سراغ نداریم.

اینک اجمال و فشرده‌ای از تفاسیر قرن: در دهه نخستین و دوم قرن ۱۳:

- ۱ - تفسیر شیخ عبدالنبی طسوجی.....(متوفی: ۱۲۰۳ هـ.ق).
- ۲ - تفسیر قطب‌الدین ملا علی بهبهانی.....(متوفی: ۱۲۰۶ هـ.ق).
- ۳ - تعلیقه بر آیات الاحکام حاج شیخ جواد فاضل.....(متوفی: ۱۲۱۰ هـ.ق).
- ۴ - تفسیر نورعلیشاه اصفهانی.....(متوفی: ۱۲۱۲ هـ.ق).
- ۵ - تفسیر فتح الرحمن زیدی صنعانی.....(متوفی: ۱۲۱۳ هـ.ق).
- ۶ - تفسیر بحر الاسرار مظفر علی شاه.....(متوفی: ۱۲۱۵ هـ.ق).
- ۷ - تفسیر سید احمد بن زین الدین زینی.....(متوفی: ۱۲۱۶ هـ.ق).

۸- تفسیر السّر المکنون زیدی یمنی (متوفی: ۱۲۱۹ هـ.ق).

در دهه‌های سوم و چهارم قرن ۱۳:

۷- تفسیر المنان کویانی (متوفی: ۱۲۲۲ هـ.ق).

۸- تفسیر سید رضا شُبّر (متوفی: ۱۲۳۰ هـ.ق).

۹- تفسیر افطحي حسینی (متوفی: ۱۲۳۰ هـ.ق).

۱۰- تفسیر تحفة الخاقان لاهیجی (متوفی: ۱۲۳۰ هـ.ق).

۱۱- تفسیر اخباری (متوفی: ۱۲۳۲ هـ.ق).

۱۲- تفسیر بلوغ الامانی زیدی (متوفی: ۱۲۳۲ هـ.ق).

۱۳- تفسیر وقار شیرازی (متوفی: ۱۲۳۲ هـ.ق).

۱۴- تفسیر سورة فاتحه قطیفی (متوفی: ۱۲۳۴ هـ.ق).

۱۵- حاشیه بر تفسیر صافی طباطبائی (متوفی: ۱۲۴۰ هـ.ق).

۱۶- تفسیر ملا محمد حسن الورنوسفادرانی (متوفی: ۱۲۴۱ هـ.ق).

۱۷- تفسیر الدر الباهر (متوفی: ۱۲۴۵ هـ.ق).

۱۸- تفسیر نوری مازندرانی (متوفی: ۱۲۴۶ هـ.ق).

۱۹- تفسیر الجوهر الثمینی سید عبدالله شُبّر (متوفی: ۱۲۴۲ هـ.ق).

۲۰- تفسیر شیخ احمد احسائی (متوفی: ۱۲۴۲ هـ.ق).

۲۱- تفسیر الایضاح زیدی (متوفی: ۱۲۴۳ هـ.ق).

۲۲- تفسیر الانوار الصادقه (متوفی: ۱۲۴۳ هـ.ق).

۲۳- تفسیر البدر الباهر (متوفی: ۱۲۴۵ هـ.ق).

۲۴- تفسیر سورة فاتحه حاج ملا علی نوری اصفهانی (متوفی: ۱۲۴۶ هـ.ق).

۲۵- تفسیر محمد امین همدانی (متوفی: ۱۲۴۷ هـ.ق).

۲۶- تفسیر میرزا هدایت رضوی (متوفی: ۱۲۴۸ هـ.ق).

تفاسیر دهه‌های پنجم و ششم قرن ۱۳

۲۷- کشف الایات سید مهدی موسوی (متوفی: ۱۲۵۰ هـ.ق).

۲۸- تفسیر فتح القدیر زیدی (متوفی: ۱۲۵۰ هـ.ق).

- ۲۹ - تفسیر فتح الرحمن زیدی..... (متوفی: ۱۲۵۰ هـ.ق).
 ۳۰ - تفسیر ملانجفقلی دنبلی تبریزی..... (متوفی: ۱۲۵۲ هـ.ق).
 ۳۱ - تفسیر بلوغ الامانی زیدی..... (متوفی: ۱۲۵۲ هـ.ق).
 ۳۲ - تفسیر مفتاح الخزان لاهیجی..... (متوفی: ۱۲۵۵ هـ.ق).
 ۳۳ - تفسیر لثالی القرآن خوئی..... (متوفی: ۱۲۵۶ هـ.ق).
 ۳۴ - تفسیر کشف الایات محمد شاهی..... (متوفی: ۱۲۵۷ هـ.ق).
 ۳۵ - تفسیر آیه الکرسی سیدکاظم رشتی..... (متوفی: ۱۲۵۹ هـ.ق).
 ۳۶ - تفسیر آیه الاحکام نیشابوری..... (متوفی: ۱۲۶۰ هـ.ق).
 ۳۷ - تفسیر درة الصفا..... (متوفی: ۱۲۶۰ هـ.ق).
 ۳۸ - تفسیر تقریب الافهام نیشابوری کنقوری..... (متوفی: ۱۲۶۰ هـ.ق).

تفاسیر دهه‌های هفتم، هشتم قمری ۱۳:

- ۳۹ - تفسیر منهج السداد نصرآبادی..... (متوفی: ۱۲۶۲ هـ.ق).
 ۴۰ - تفسیر بسمل نواب..... (متوفی: ۱۲۶۳ هـ.ق).
 ۴۱ - تفسیر حاج میرزا لطف علی مغانی..... (متوفی: ۱۲۶۳ هـ.ق).
 ۴۲ - تفسیر دلائل المرام ملا محمد جعفر استرآبادی..... (متوفی: ۱۲۶۳ هـ.ق).
 ۴۳ - تفسیر حاشیه بر بیضاوی خراسانی..... (متوفی: ۱۲۶۳ هـ.ق).
 ۴۴ - تفسیر الیاقوت والمرجان ابی طالب..... (متوفی: ۱۲۶۴ هـ.ق).
 ۴۵ - تفسیر حاج میرزا لطفعلی ثقة الاسلام تبریزی..... (متوفی: ۱۲۶۷ هـ.ق).
 ۴۶ - تفسیر السر الاکبر سید رجب علی خان نقوی..... (متوفی: ۱۲۶۷ هـ.ق).
 ۴۷ - تفسیر خلاصة التفاسیر قزوینی..... (متوفی: ۱۲۷۰ هـ.ق).
 ۴۸ - تفسیر بحر العرفان ومعدن الاسماء برغانی..... (متوفی: ۱۲۷۱ هـ.ق).
 ۴۹ - تفسیر نثر اللثالی اردکان..... (متوفی: ۱۲۷۲ هـ.ق).
 ۵۰ - تفسیر دلدار علی نقوی..... (متوفی: ۱۲۷۳ هـ.ق).
 ۵۱ - تفسیر آیات الفضائل میرزا علی تبریزی..... (متوفی: ۱۲۷۳ هـ.ق).
 ۵۲ - تفسیر آیات الاحکام بیرجندی..... (متوفی: ۱۲۷۶ هـ.ق).
 ۵۳ - تفسیر الصراط المستقیم بروجرودی..... (متوفی: ۱۲۷۷ هـ.ق).

۵۴ - تفسیر منهج السداد نصیر آبادی (متوفی: ۱۲۶۲ هـ.ق).

تفاسیر دهه‌های نهم و دهم قرن ۱۳:

- ۵۵ - تفسیر السر المکنون زیدی (متوفی: ۱۲۸۱ هـ.ق).
- ۵۶ - تفسیر سید حسین شفائی (متوفی: ۱۲۸۵ هـ.ق).
- ۵۷ - تفسیر لطیفی (متوفی: ۱۲۸۷ هـ.ق).
- ۵۸ - تفسیر زنوزی خوئی (متوفی: قرن ۱۳).
- ۵۹ - تفسیر سورة الجمعة (متوفی: ۱۲۸۷ هـ.ق).
- ۶۰ - تفسیر سورة یس قراجه داغی (متوفی: ۱۲۸۷ هـ.ق).
- ۶۱ - تفسیر الانوار القدسیة گلپایگانی (متوفی: ۱۲۸۹ هـ.ق).
- ۶۲ - تفسیر مشکوة الحیة تبریزی (متوفی: ۱۲۸۹ هـ.ق).
- ۶۳ - تفسیر ملا علی قزوینی قارپوزآبادی (متوفی: ۱۲۹۰ هـ.ق).
- ۶۴ - تفسیر تحفة الطالبین (متوفی: ۱۲۹۳ هـ.ق).
- ۶۵ - تفسیر خراسانی شاهرودی (متوفی: ۱۲۹۳ هـ.ق).
- ۶۶ - تفسیر بشارة المهدیین علی نقی (متوفی: ۱۲۹۳ هـ.ق).
- ۶۷ - تفسیر شیخ عبدالحسین طریحی نجفی (متوفی: ۱۲۹۵ هـ.ق).
- ۶۸ - تفسیر آیة نور حائری (متوفی: ۱۲۹۸ هـ.ق).
- ۶۹ - تفسیر هروی حائری (متوفی: ۱۲۹۸ هـ.ق).
- ۷۰ - حاشیه تفسیر بیضاوی (متوفی: ۱۲۹۱ هـ.ق).
- ۷۱ - تفسیر آية الكرسی عطاء الدین حسینی (متوفی: ۱۲۹۲ هـ.ق).
- ۷۲ - اسرار التوحید قائنی (متوفی: ۱۲۹۵ هـ.ق).
- ۷۳ - تفسیر آیات الوصول الی علم الاصول حسینی قزوینی (متوفی: ۱۳۰۰ هـ.ق).
- ۷۴ - آیات العموم فی خطا الید کرمانشاهی (متوفی: قرن ۱۳).
- ۷۵ - تفسیر الایات المحکمات جعفری (متوفی: قرن ۱۳).
- ۷۶ - تفسیر آیات الولاية شریفی ذهبی (متوفی: قرن ۱۳).
- ۷۷ - تفسیر الرق المنشور یزدی (متوفی: قرن ۱۳).
- ۷۸ - تفسیر طبی (متوفی: قرن ۱۳).